

1. Ilmiy tadqiqot ishining qisqacha annotatsiyasi

Chet tili darslarida alohida ehtiyojli o'quvchi/ talabalarga qanday yordam berish mumkin, degan savolga javob qidirish va ushbu jarayonni didaktik-metodik aspektida o'rganish zamonaviy xorijiy til ta'limida alohida o'rin egallaydi. Bu barcha o'quvchilarga mos keladigan tabaqalashtirilgan materiallar va usullardan foydalanishni o'z ichiga oladi.

Qanday qilib ta'lim tizimini barcha o'quvchilarning jismoniy, kognitiv yoki ijtimoiy-iqtisodiy talablaridan qat'i nazar, integratsiyalashuvi uchun loyihalash mumkin? Inklyuzivlikni amalga oshirish asosiy muammolardan biridir.

2. Muammo va uning dolzarbligi

Chet tillarni o'qitishda inklyuziv ta'lim – bu har bir o'quvchining individual ehtiyojlariga moslashgan, barcha o'quvchilar uchun teng ta'lim imkoniyatlarini ta'minlashga qaratilgan yondashuvdir. Ushbu konsepsiya, ayniqsa, nogironligi bo'lgan o'quvchilar, o'quv qiyinchiliklariga duch kelayotgan talabalar yoki turli ijtimoiy-iqtisodiy vaziyatdagi bolalar uchun katta ahamiyatga ega. Inklyuziv ta'limning chet tillarni o'qitishdagi roli va asosiy jihatlari quyidagilar:

1. Har bir o'quvchi uchun teng imkoniyatlar yaratish

Inklyuziv ta'limning asosiy maqsadi barcha o'quvchilar uchun teng ta'lim imkoniyatlarini ta'minlashdir. Chet tillarini o'rganishda turli qobiliyatga ega o'quvchilarning ehtiyojlari har xil bo'lishi mumkin. Masalan:

- Eshitish qobiliyati cheklangan o'quvchilar uchun qo'l harakatlari yoki subtitrlardan foydalanish mumkin.

- Nutq qobiliyati past bo'lgan o'quvchilar uchun maxsus dasturlar yoki mashqlar orqali ular bilan ishlash kerak.

2. Differensial yondashuv

Har bir o'quvchining o'z o'qish uslubi, qobiliyati va tezligi bor. Inklyuziv ta'limda bu omillarni hisobga olish juda muhim. O'qituvchilar differensial yondashuvdan foydalanib, turli darajadagi o'quvchilarga individual yondashuv qo'llaydilar. Masalan, ayrim o'quvchilarga osonroq mashqlar berilishi mumkin, boshqalarga esa qiyinroq vazifalar topshiriladi, bu orqali har bir o'quvchining rivojlanish jarayoni qo'llab-quvvatlanadi.

3. Texnologiyalar va raqamli vositalarning roli

Inklyuziv ta'limda texnologiyalar katta ahamiyatga ega. Nogironligi bor o'quvchilar uchun turli dasturlar, ilovalar va moslashtirilgan texnologik vositalar (masalan, ekran o'qish dasturlari, nutqni matnga aylantiruvchi vositalar) yordamida o'quv jarayonini yengillashtirish mumkin. Bundan tashqari, onlayn ta'lim platformalari chet tillarini o'rganish uchun turli xil format va uslublarda materiallar taklif etadi, bu esa har xil qobiliyatdagi o'quvchilarga mos keladi.

4. Madaniy xilma-xillikni hisobga olish

Chet tillarini o'rganish jarayonida inklyuziv ta'lim faqat nogironlik yoki o'quv qiyinchiliklariga ega o'quvchilarni qamrab olmaydi, balki madaniy xilma-

xillikni ham hisobga oladi. O'quvchilarning turli madaniy va tilshunoslik asoslariga ega bo'lishi ularning til o'rganish jarayoniga ta'sir qiladi. O'qituvchilar o'quvchilarning madaniy xususiyatlarini hurmat qilib, o'quv materiallarini turli madaniy kontekstlarga moslashtirishi mumkin.

5. Psixologik qo'llab-quvvatlash

Inklyuziv ta'lim chet tillarini o'qitishda o'quvchilarga psixologik qo'llab-quvvatlashni ham ta'minlashni nazarda tutadi. O'quvchilar o'zini xavfsiz va qadrli his qiladigan muhitda o'rganishlari uchun o'qituvchilar inklyuziv yondashuvga tayanadilar. Bu, ayniqsa, chet tilini o'rganish jarayonida qiyinchiliklarga duch kelayotgan o'quvchilar uchun muhimdir, chunki til o'rganish jarayoni ba'zan stressli bo'lishi mumkin.

6. Moslashtirilgan baholash tizimlari

Inklyuziv ta'limda baholash ham differensial yondashuvga asoslanadi. O'quvchilarning yutuqlarini baholashda standartlashtirilgan testlardan tashqari moslashtirilgan baholash usullari qo'llaniladi. Bu o'quvchilarning imkoniyatlariga qarab, turli baholash shakllari (masalan, og'zaki imtihonlar, loyiha ishlari, yozma ishlar) orqali amalga oshiriladi.

7. Hamkorlikda o'rganish va ijtimoiy integratsiya

Chet tillarini o'qitishda inklyuziv ta'lim ijtimoiy integratsiyani rag'batlantiradi. Har xil qobiliyat va ehtiyojlarga ega bo'lgan o'quvchilar birgalikda ishlashadi, bu esa ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantiradi va bir-biridan o'rganishga imkon beradi. Hamkorlikda o'rganish usullari, masalan, guruhli faoliyatlar, bu jarayonning bir qismi bo'lib, o'quvchilar o'rtasida tenglik va hurmatni kuchaytiradi.

3. Foydalaniladigan adabiyotlar ro'yxati

3.1. Adabiyotlar

1. „Inklusion in der Schule: Grundlagen – Praxis – Perspektiven“ von Rolf Werning, Kerstin Gülich, Ulrich Heimlich und Heinz-Dieter Meyer (2020)
2. „Inklusion: Eine Einführung“ von Andreas Hinz und Kerstin Textor (2019)
3. „Inklusive Bildung: Perspektiven und Praxisansätze“ von Michael Grosche und Miriam Grünke (2020)
4. „Pädagogik der Vielfalt: Verschiedenheit und Gleichberechtigung in Interkultureller und Inklusiver Bildung“ von Annedore Prengel (2017)
5. „Handbuch Inklusion: Grundlagen, Konzepte und Praxis der inklusiven Bildung“ von Petra Tiedemann und Andreas Hinz (2015)

3.2. Maqola va tezislar

1. Inklusion und Bildungsgerechtigkeit: Herausforderungen und Chancen im deutschen Schulsystem“ von Klaus Klemm (2019)
2. „Differenzierung und Inklusion: Didaktische Modelle für den inklusiven Unterricht“ von Michael Gebauer (2018)
3. „Inklusion in der Lehrerbildung: Eine Analyse von Programmen und Konzepten“ von Ulrich Heimlich (2020)
4. „Empirische Forschung zur Inklusion im Fremdsprachenunterricht“ von Christiane Bongartz und Nicole Marx (2019)
5. „Herausforderungen der Inklusion: Theoretische Perspektiven und empirische Befunde“ von Barbara Lütje-Klose und Michael Urban (2017)

4. Ilmiy tadqiqot ishidan kutiladigan natija

Inklyuziv ta'lim chet tillarini o'qitishda barcha o'quvchilarning ehtiyojlariga mos keluvchi yondashuvlar va vositalarni qo'llaydi. U har bir o'quvchiga o'ziga xos tarzda ta'lim olish imkoniyatini beradi va o'quvchilarning qobiliyatlarini to'liq rivojlantirishga xizmat qiladi. Inklyuziv ta'lim, asosan, har xil qobiliyat, ehtiyoj va imkoniyatlarga ega bo'lgan o'quvchilarga mos keladigan moslashuvchan ta'lim jarayonini tashkil etishga qaratilgan bo'lib, bu barcha uchun teng imkoniyatlar yaratish uchun muhim ahamiyatga ega.